

ODYSSEE-MURE

EE1 principo įgyvendinimas ES

Projekto ODYSSEE-MURE seminaras

“ES energijos vartojimo efektyvumo didinimo pirmojo (EE1) principo ir politikos įgyvendinimo stebėseną”

“Monitoring EU energy efficiency first principle and policy implementation”
internetinio seminaro“

Viktorija Bobinaitė
2021 m. lapkričio 22 d.

Turinys

- Kas tai „pirmiausia - energijos vartojimo efektyvumas (EE1)“?
- Rodiklio struktūra
- EE1 principo vertinimas, remiantis nacionaliniais energetikos ir klimato veiksmų planais
- Išvados

Kas tai „pirmiausia – energijos vartojimo efektyvumas“?

- ✓ „**pirmiausia – energijos vartojimo efektyvumas**“ reiškia, kad, prieš atliekant bet kokį planavimą energetikos srityje ir priimant su politika ir investicijomis susijusius sprendimus, apsvaustoma, ar numatomos planavimo, politikos ir investicijų priemonės gali būti iš dalies ar visiškai pakeistos ekonomiškai efektyviomis, techniniu, ekonominiu ir aplinkosaugos požiūriais patikimomis alternatyviomis energijos vartojimo efektyvumo priemonėmis, kartu užtikrinant, kad būtų pasiekti atitinkamų sprendimų tikslai.

Kas tai „pirmiausia – energijos vartojimo efektyvumas“?

- ✓ Visų pirma tai apima požiūrį į **energijos vartojimo efektyvumą** kaip į esminį elementą ir pagrindinį kriterijų ateityje priimant investicijų sprendimus dėl energetikos infrastruktūros ES. Tokios ekonomiškai efektyvios alternatyvos apima priemones, kuriomis užtikrinamas didesnis energijos poreikio ir energijos tiekimo efektyvumas, visų pirma galutinių vartotojų suvartojamo energijos kiekio mažinimo ekonomiškai efektyviu būdu priemones, apkrovos atsako iniciatyvas ir efektyvesnę energijos konversiją, perdavimą ir paskirstymą. Valstybės narės taip pat turėtų skatinti ir regionų bei vietos valdžios institucijas, taip pat privatųjį sektorių plačiau taikyti šį principą.

Pagrindiniai EE1 pricipo elementai

- ✓ Energijos poreikis nėra fiksuotas;
- ✓ Vienodas pasiūlos ir paklausos išteklių traktavimas;
- ✓ Energijos vartojimo efektyvumui (EE) turi būti teikiama pirmenybė, kai tai kainuoja pigiau arba suteikia daugiau vertės nei alternatyvios galimybės;
- ✓ Kaštų ir naudos vertinimas;
- ✓ Galimybės taikyti EE1 priimant sprendimus patikrinimas;
- ✓ Užtikrinti, kad visuose planavimo, projektavimo ir sprendimų priėmimo procesuose pirmoje vietoje būtų ekonomiškai efektyvios (EE) priemonės.

Kodėl EE1 principas svarbus?

- ✓ EE1 principas yra esminis elementas, siekiant anglies neutralumo iki amžiaus vidurio;
- ✓ „Pigiausia ir švariausia energija yra ta energija, kuri niekada nebuvo pagaminta“.

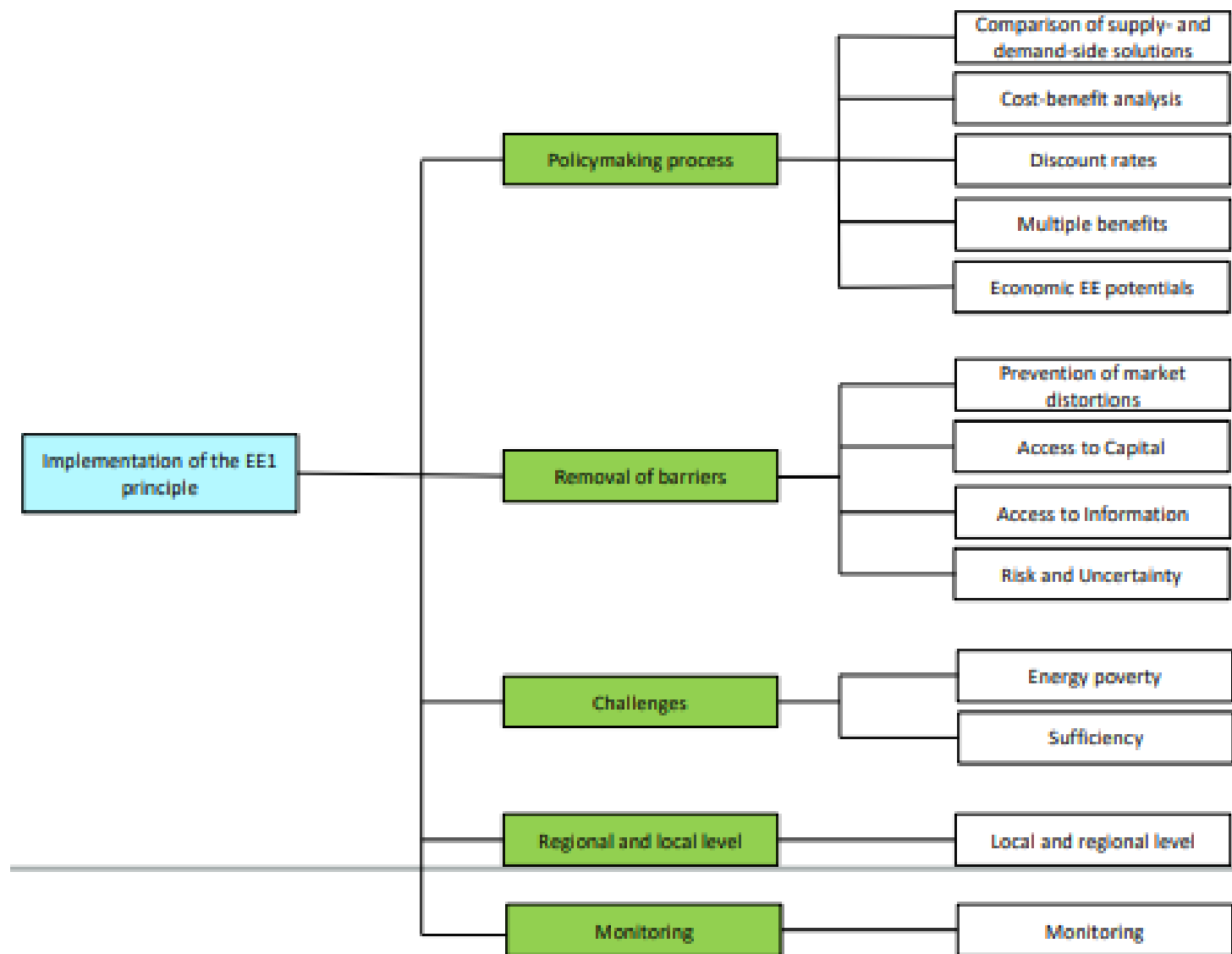

Ar yra rodiklio, įvertinančio EE1 principą, poreikis?

- Kadangi EE1 principas yra palyginti nauja koncepcija, **iki šiol nėra jokio vertinimo metodo;**
- Rodikliai gali pagerinti EE1 principo supratimą;
- **Rodiklio tikslas:**
 - Taikomas įvairiose šalyse;
 - Paprastas dizainas;
 - Kokybiniai rodikliai.

EE1 principo sudėtinis rodiklis apima 5 kategorijas ir 13 rodiklių

I kategorija: EE1 principas politikos formavimo procese

- ✓ **EE1 principas** reikalauja, kad EE būtų pripažintas lanksčiu įvesties kintamuoju politikos formavimo procese, kurį reikėtų vertinti lygiagrečiai su alternatyviais ištekliais. Todėl rodiklis šioje dimensijoje įvertina, kiek EE politikos formavimo procese traktuojamas kaip savarankiškas išteklius
- ✓ **5 rodiklių pasirinkimas:**
 - Pasiūlos ir paklausos sprendimų palyginimas (svarstomų variantų apimtis)
 - Sisteminės kaštų ir naudos analizės taikymas palyginimui
 - Socialinių diskonto normų taikymas
 - Įvairios naudos įtraukimas ir kiekybinis įvertinimas
 - Ekonominis EE potencialas

II kategorija: rinkos kliūčių investicijoms į EE pašalinimas

✓ 4 rodiklių pasirinkimas:

- **Rinkos iškraipymų prevencija:** pvz., lengvatinės subsidijos iškastiniam kurui ir infrastruktūrai.
- **Prieiga prie kapitalo:** dėl didelių išankstinių sąnaudų finansavimas ir finansinė parama pastatams buvo nustatyta kaip vienas pagrindinių ramsčių.
- **Prieiga prie informacijos:** nežinojimas arba informacijos apie EE galimybes ir su tuo susijusių naudų trūkumas.
- **Rizikos ir neapibrėžtumo mažinimas:** politika gali užtikrinti reguliavimo stabilumą, sumažinti finansinę riziką ir sumažinti suvokiamą technologinę riziką.

III+IV+V kategorijos

✓ III kategorija: iššūkiai

- Ši kategorija apima visuomenės tendencijas ir problemas, kurios, jei politikos formuotojai nepastebės, gali trukdyti arba netgi prieštarauja EE1 principo tikslui.

✓ IV kategorija: regioninis ir vietos lygis

- Nors nacionalinis lygmuo yra geras atspirties taškas EE1 principui įdiegti, regioninis ir vietos lygis yra būtinas siekiant užtikrinti, kad į EE1 principą būtų atsižvelgta priimant visus su energijos rinka susijusius sprendimus.

✓ V kategorija: stebėseną

- stebėjimo ir tikrinimo procesas atlieka dvi funkcijas. Pirma, tai leidžia veiksmingesnes ir tikslingesnes politikos intervencijas. Antra, EE priemonių poveikio stebėjimas ir vertinimas yra daugialypės EE naudos kiekybinio įvertinimo pagrindas.

Kaip sudėtinis rodiklis skaičiuojamas?

✓ Normalizavimas

Score	Performance
0	No compliance with the indicator
1	Partial compliance
2	Full compliance

✓ Vidutinis svertinis vidurkis

$$y_j = \sum_{i=1}^{13} w_i x_{ji} \quad i = 1, 2, \dots, 13 \quad j: \text{country}$$

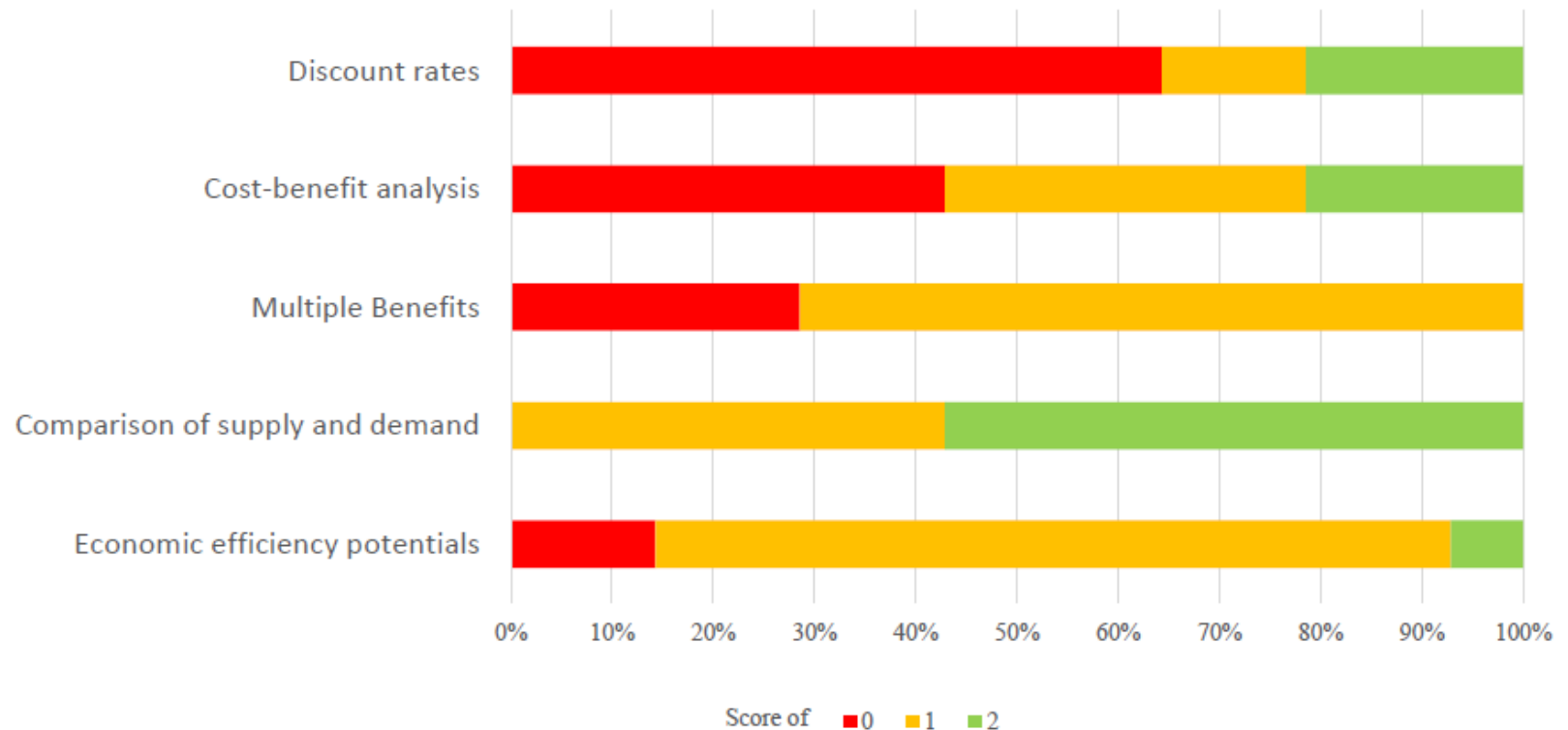

Kokie duomenų šaltiniai naudoti?

- ✓ Interviu (14 šalių)
- ✓ Nacionaliniai energetikos ir klimato veiksmų planai
- ✓ ODYSSEE-MURE duomenų bazė

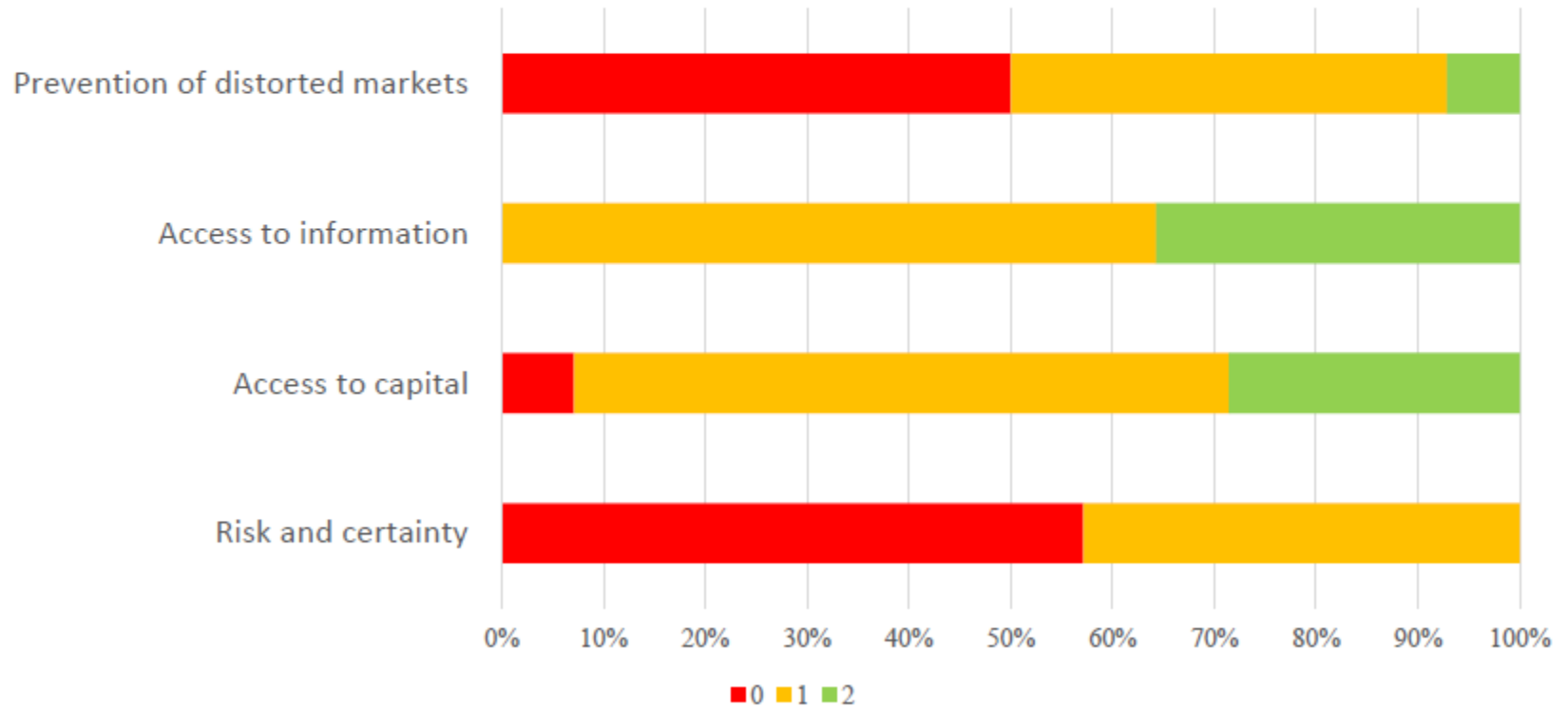
Rezultatai: kaip šalys įvertino I kategoriją?

I: The EE1 principle in the policymaking process

Rezultatai: kaip šalys įvertino II kategoriją?

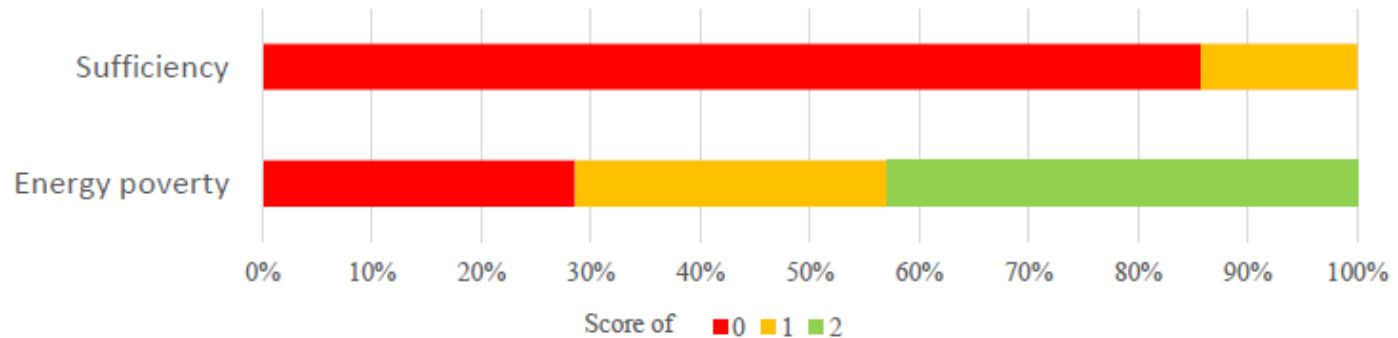
II: The removal of market barriers to EE investments

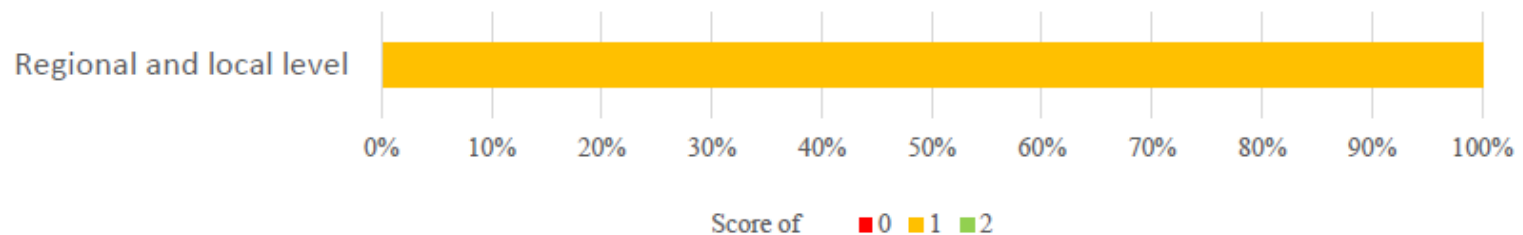

Rezultatai: kaip šalys įvertino III, IV ir V kategorijas?

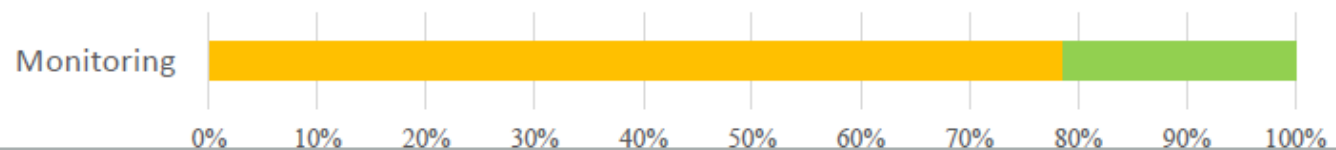
III: Consideration of challenges to EE

IV: Regional and local adaption of the EE1 principle

V: Monitoring and verification process

Rezultatas: ar efektyvi ES?

Implementation of the EE1 principle in NECPs by the Member States

Išvados

- Visos valstybės narės EE laiko atskiru ištekliu, o ne fiksuotu kintamuoju energijos lygtyje.
- Tačiau dauguma valstybių narių vis dar neužtikrina vienodų sąlygų tarp paklausos ir pasiūlos išteklių.
- EE1 principo nuostatos galėtų padėti valstybėms narėms įgyvendinti visus EE1 principo aspektus ir užtikrinti, kad EE apskritai būtų pirmoje vietoje.
- Rekomenduojama laikui bėgant koreguoti svorius ir pagerinti jų galiojimą, pvz., per biudžeto paskirstymo procesą.

Ačiū už dėmesį

Viktorija Bobinaitė

E-mail: viktorija.bobinaite@lei.lt